

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Le v boju je zmaga!

Volitve v oblastne skupščine so izredne gospodarske in socialne važnosti, ker bo z njih delovanjem mogoče, da se decentralizira državni proračun in da dobimo na ta način možnost, da svoje davke sami upravljamo; na drugi strani pa bo minister, ki je danes daleč in visoko in ki ne pozna naših potreb, marsikatero stvar svoje pristojnosti moral odstopiti oblastem, da jih one rešijo prvič hitreje, drugič pa tako, kakor odgovarja našim potrebam. Zato moramo te volitve z naravnost neugnanim navdušenjem pozdraviti in storiti vse, da iste častno za nas izpadejo. Naravnost čuditi se moramo kratkovidnosti klerikalcev, da so se mogli toliko časa boriti proti tem volitvam, ko vendar prinašajo toliko dobrega. Res, klerikalni stranki so druge politične koristi več kakor pa prave gospodarske potrebe volilcev. Še danes vpijejo, da gredo v volitve samo zato, ker jih k temu sili zakon, torej ne zato, da bi vendar enkrat dobil slovenski delovni človek svojo prepotrebno avtonomijo. Te volitve jim samo zato niso všeč, ker v oblastnih skupščinah ne bodo mogli takih stvari počenjati, kakršne so svoječasno uganjali v deželnem zboru, in bodo morali marsikdaj svoje klerikalno-politične načrte zaradi protesta velikega župana opustiti. Zato se te kontrole, ki je vedno in povsod potrebna, tako boje. Boji se pa kontrole le oni, ki ima slabe namene. Kako naj taka stranka pravilno uporablja oblastne skupščine, da bi iz njih ljudstvo imelo korist. Kakor so v Beogradu samo «politiko gonili» in pripuščali, da so radikali, ki so pač najbolj nazadnjaški zlasti v pogledu socialne politike, imeli vso moč v rokah in jim je le tu pa tam kaka prečanska politična osebnost, zlasti dr. Zerjav, gledala na prste, tako mislijo klerikalci, da bodo tudi v oblastni skupščini le «politiko gonili». Zavedajo se, da med ljudstvom izgublajo tla. Dasi na ves glas vpijejo, da so vsa mesta, vsi trgi in vse vasi, še celo vse živali z njimi, vendar se pri volitvah poslužujejo najnesramnejših sredstev, da bi še v zadnjih trenutkih premotili volilce. Torej, kaj je res? Ako je vse z njimi, jim taka nesramna agitacija itak ni potrebna, ako se pa te agitacije poslužujejo, je to dokaz, da je ono «vse» zelo neznamno. Tej grdi agitaciji, ki jo klerikalci širijo zlasti med delavstvom, je treba zelo energično na prste stopiti. Navada klerikalcev je, da vedno izigravajo en stan proti drugemu. Kadar so volitve v Trgovsko zbornico, zagovarjajo trgovca in mu vzbujajo vse grde instinkte, pri volitvah v Delavsko zbornico pa zopet delavca hujskajo. Taka politika dokazuje, da jim ni treba imeti ozira ne do enega ne do drugega, ker jim večino glasov itak dá kmet, kateremu pa je treba samo malo z vero namigniti in naredil bo vse. Klerikalci imajo svoje krščansko-socialne delavce. Človek bi mislil, da jih bodo primerno vpoštevali in jim omogočili, da tudi oni pošljejo enega ali več zastopnikov v oblastno skupščino. Toda kakšna zmeta! Niti en zastopnik krščanskega delavstva ni na takem mestu, da bi mogel biti izvoljen. Klerikalci pač mislijo, da to itak ni potrebno, ker bo delavstvo v krščanski pokorščini moralo tako voliti, kakor vodstvo hoče. Taki stranki, ki tako nemoralno izigrava posamezne

stanove in jih naravnost za nos vleče, je treba napovedati najostrejši boj, da pride v politiko poštenost.

Delavci, odprejo naj se Vam oči in ne bodite vendar samo žoga, s katero se poigravajo kaplani in advokati. Saj ste vendar delavci, katere mora stranka spoštovati, ne pa jih tako grdo omalovaževati. Vaš ponos zahteva, da greste od te stranke in dokažete, da ste tudi še za kaj drugega na svetu, kakor pa da samo volite onega, ki Vam ga drugi vsilijo. Ne pustite se poniževati, ako ne pokažete ob volitvah **pesti**, se z Vami ne bo nikdar lepše postopalo.

Delavci, sedaj je čas, naredite sami red. Kakor imamo poročila, so cele organizacije krščanskih delavcev sklenile, da se v znak protesta teh volitev ne udeležijo, ali pa, da bodo glasovale za nasprotno liste. Le na ta način so prepričani, da bodo vodstvo stranke pripravili do spoznanja, da se z delavskimi glasovi ni poigravati. Tovariši, naša delavska poštenost zahteva, da tako storimo!

Ubogi delavci! Kako se upajo iz tebe norčevati razne socialistične stranke! Zaradi par tajnikov, ki na Vaš račun posedajo v brezdelju po kavarnah, morate delavci vzdrževati cele organizacije in celo vrsto časopisov, ki pa ne znajo drugega pisati kakor osebnosti, od katerih delavstvo ničesar nima. Nezmožnost voditeljev je razcepila delavske vrste in jih cepi še vedno. Vse to je dokaz, da sedanje delavske stranke s svojimi voditelji niso sposobne, da bi delavstvu prinesle kake koristi. Sami medsebojni prepri, katere naj delavec plačuje. To je tudi dokaz, da **program** ni dober, ni pravilen. Kako naj delavec veruje v edinozveličavnost programa, ako niti voditelji ne verujejo in se med sabo prepri, kdo je večji in kdo manjši socialist. «Čeho» naj pa delavec plača. Le v onih strankah je trajen prepri, ki nimajo trdnega programa, kjer ni vere v moč programa, kjer ni ničesar, kar bi družilo. Socialistične stranke imajo sicer pisan program,

ki pa v sebi nima prav nobene moči. V Nemčiji je bila socialna demokracija desetletja in desetletja precej močna in je prisegala na zveličavnost Marxa. Kakor hitro pa so dobili ob prevratu politično moč države v roke, so se pa takoj zaradi istega programa sprli in šli na dve ali tri strani in danes zopet nimajo drugih poslov, da se med sabo prepri, vpijejo «dol s kapitalom!», kapital se pa smeja in veselo izkorišča. **V take delavske stranke delavec ne more**, ako noče sebi škodovati. Zlasti pri nas, kjer ni industrije in je delavstvo po številu neznamno, je razredna borba škodljiva in delavstvo **zavaja samo v boje**, v katerih utrpi same zgube in nima upanja na zmago. Poleg tega pa se sme jeziti le naše, ker se nasproti delavski razredni borbenosti tudi kapitalizem razredno borbeno organizira in je pač nesramen. Ako pa je delavec v politični grupaciji, ki ne oznanja razrednega boja, pa ima za sabo **vse sloje**, ki so napram kapitalizmu v **večini** in mu torej morejo biti kos ali pa vsaj znatno bolj kakor mu je kos en sam razred.

Pri nas ni prostora za razredne socialistične stranke po vzoru industrijskih držav. Do tega spoznanja mora naš delavec priti. Kakšno korist ima delavstvo, ako v ljubljansko skupščino pošlje v najboljšem primeru dva poslanca? Ta dva bosta sicer lahko veliko govorila, kričala in zabavljala, pa to je vse brez koristi, ako ni uspehov dela!

Tovariši, bodite kakor apostoli: Hodite od hiše do hiše in pripovedujte ljudem pravo vero, ki ni ne pri klerikalcih ne pri socialistih. Edini spas za delavca je v tem, da se pridruži narodnemu bloku in voli liste, ki predstavljajo vse sloje in stanove, ki so potrebni socialne in gospodarske zaščite. Kapitalisti pa naj ostanejo pri radikalih in klerikalcih — mi jih nočemo.

Delavci, ne zamudite prilike, bodite požrtvovalni, krepki in vztrajni. Zavedajte se, da so vsake volitve po svojem izidu ali korak **naprej** ali pa tudi korak **nazaj**. Biti morajo korak naprej!

Klerikalcev ne more voliti noben delavec.

Klerikalci so dosedaj napravili med delavstvom samo zdrahe. Če so nastopali med komunisti, so hujskali zopet socialne demokrate in hvalili Moskvo, če so pa nastopali med socialnimi demokrati, so pa hujskali zopet komuniste in hvalili Amsterdam. Klerikalci so dobro računali. Nahujkali so marksiste enega proti drugemu, na koncu pa po prepri dveh — pobrali kot tretji delavske glasove.

Prav radi so se klerikalci šopirili med delavstvom s tako zvanim krščanskim socializmom. Po besedah klerikalnih prerokov ni večjih socialistov od njih. V praksi se je pa vedno izkazalo, da je za klerikalce socializem le lim za kaline med delavstvom. Najbolj se je izkazalo pri sestavi kandidatnih list, kako klerikalci upoštevali delavce. Povsod je klerikalno vodstvo od-

žgalo delavske zastopnike tako zvane krščanske socialce in jih postavilo v kot, kot kandidate je pa postavilo dekane in veleposestnike in druge buržuje. **Zastopniki delavskih strokovnih organizacij niso nikjer na klerikalnih listah na takih mestih, da bi imeli izgled, da bodo izvoljeni.**

Resnici na ljubo moramo povedati, da so se voditelji krščanskih socialnih organizacij nekaj upirali, da jih je vodstvo klerikalne stranke tako grdo zapostavilo. **Na ugovore so pa voditelji klerikalcev odgovorili, da jih takoj vržejo iz svojih podjetij, če ne bodo molčali in lepo ostali ponižni in pokorni za štafažo na zadnjih, brezupnih mestih kandidatnih list.** Pripomniti je, da je večina voditeljev krščansko socialnih organizacij v službi v klerikalnih konsumih in podjetjih, kjer seveda delijo kruh klerikalni mag-

natje. Če niso hoteli biti voditelji krščanskih socialnih delavcev na cesti, so morali molčati.

Vse se upravičeno zgraža nad umazanim terorjem klerikalcev nad delavstvom. Celo med klerikalnim delavstvom se širi agitacija: Če ste s terorjem prisilili naše voditelje k molku — nas pa ne morete siliti, da vas — volimo. Raje ostanemo doma, kot bi pa volili socialne reakcionarce.

Če se že krščansko delavstvo buni proti ošabni klerikaliji, ali se more potem najti samo en napreden delavec in naj bo te ali one vrste socialist, da voli klerikalce. Ne in stokrat ne! V večji nagoti se klerikalci še niso pokazali kot sovražniki delavstva, kot ravno pri teh volitvah. Socializem je za klerikalce humbug; prvo mesto imajo med njimi samo bisage cerkvene buržuzije.

sedaj že dve leti trudijo, samo za izpopolnitev pravilnika, toda zaman. Znak, da v sedanji vladi brez demokratov za to stvar ni razumevanja. Kdor to zaslugo zmanjšuje, dokazuje, da rudarjem še te nizke pokojnine ne privošči.

Mi smo za krepko in dosledno socialno politiko,

ker se zavedamo, da brez gospodarske povzdige delovnega človeka ni nobenega napredka. Tudi druge stranke so za to politiko. Te volje jim nikdar ne odrekamo. Toda drugo je vprašanje, katera stranka ima največ možnosti, da to politiko izvaja, katera stranka se poslužuje pravih sredstev. SLS je stranka, ki pravi, da se predvsem bori za obstoj slovenskega naroda in za njegovo avtonomijo, to je ona hoče v državi skrbeti samo za eno nadstropje. Mi pa pravimo, da se bo liša sesula, ako predvsem ne skrbimo za temelj. Slovenija ne more živeti sama od sebe in sama sebi. Napredek v Sloveniji je odvisen od napredka v drugih pokrajinah v vsej državi. Zato mi hočemo predvsem krepko državno socialno politiko. Tudi ako bo v Sloveniji stala tovarna poleg tovarne, ako homo imeli iz vsake vasi pet cest in nekaj železnic, ne bo v Sloveniji dobrega življenja, ako drugi deli države ne bodo sposobni kupovati naših izdelkov in nam poceni prodajati svoje moke. Predpogoj, da odpravimo brezposelnost in da našemu delavcu damo dobro plačo je, da veliko premoga izkopljemo in tega lahko in drago prodamo. Ker ga doma ne potrebujemo toliko, moramo drugod ustvariti predpogoje, da ga bodo mogli dobro plačati. Ako SLS trdi, da v Beogradu počejo danes kupovati našega premoga, se moti, da ga bodo bolj hoteli, ako pravimo, da hočemo imeti z Beogradom kolikor mogoče malo skupnega. Zato se moremo za slovenstvo res uspešno samo takrat boriti, ako državo gospodarsko utrdimo, ako razvoj celotnega državnega gospodarstva s krepko socialno politiko pospešujemo. To je tako enostavno, da more biti samo to resnica. Gospodarsko krizo imamo samo radi tega, ker večina slovenskih poslancev te resnice ni hotela priznati. Boj za razne avtonomije in republike nam je prinesel to kar imamo, namreč polom na vseh koncih in krajih. Tisti, ki za delo zna prav prijeto, ne bo kmalu kruha stradal, ker ga stradam, je dokaz

da večina slovenskih poslancev ni znala za delo prav prijeto.

Vse druge trditve so samo govoričenje v varanje volilcev.

Razne socialistične in komunistične stranke našemu delavcu ne morejo ustvariti boljše bodočnosti. Predvsem zato ne, ker še med sabo ne morejo napraviti reda. Več moči in časa porabijo za medsebojne prepire, kakor za boj proti kapitalističnemu izkoriščanju delavstva. Dalje pa tudi zato ne, ker delavca z razredno borbo tirajo v osamelost in mu jemljejo ves politični vpliv.

Delavstvo tvori v državi manjšino.

To je treba vedeti, drugače je v državah, kjer ima delavstvo večino. Delavec mora v naši državi iskati in dobiti zaslombo v drugih slojih in stanovih, v boj za svoje pravice pritegniti tudi druge stanovne. Zakaj pa trgovci ali uradniki nimajo svojih razrednih strank? Zato, ker bi kot taki tvorili manjšino. Ali za časa velikih redukcij niste čutili, da je manjšina za vas nevarna? Razredna borba je za delavstvo v neindustrijski državi škodljiva. Ako delavec razredno borbo oznanja, mora to pravico priznati tudi drugim. Kdo bo pa v tej borbi trpel? V Ameriki ni socialističnih strank, toda delavec je tam gospod in ker tam ni socialističnih strank, mu do tega niso pripomogle take stranke. Amerika kaže najbolj jasno pot, po kateri naj hodi delavec: V skupnosti z drugimi stanovni, zlasti s trgovci in obrtniki si izboljšavati svoj položaj. To možnost daje napredni blok.

Kandidatne liste napredne fronte.

Vrstni red skrinjic po srezih (glavarstvih) in imena nosilcev naprednih kandidatnih list (SDS in NSS) za volitve v ljubljanski in v mariborski oblasti v nedeljo dne 23. januarja 1927.

1. skrinjica.

KAMNIK: dr. Rihard Karba, župan in lekarnar, Kamnik.

2. skrinjica.

BREŽICE: Karel Cimperšek, trgovec in posestnik, Sevnica.

KRANJ: dr. Albert Kramer, novinar, Ljubljana.

LOGATEC: Valentin Poljanšek, posestnik, Dobračeva pri Žireh.

LJUBLJANA (mesto): dr. Dinko Puc, odvetnik, Ljubljana; Ivan Tavčar, uradnik Delavske zbornice v Ljubljani.

3. skrinjica.

ČRNOMELJ: Julij Mazzelle, posestnik, Gradac pri Črnomlju.

KOČEVJE: Ivan Rus, posestnik in industrijec, Loški potok.

KRŠKO: Alojzij Šribar, posestnik, Ardro pri Raki.

LITIJA: Franc Lajovic, trgovec in posestnik, Litija.

NOVO MESTO: Rudolf Faleskini, posestnik in opekarnar, Dol. Straža.

PTUJ: Lovro Petrovar, posestnik, Ivanjkovci.

RADOVLJICA: Josip Ambrožič, posestnik, Ljubno; Alojzij Ferbezar, kovinar, Sava.

ŠMARJE: Anton Perkovič, kmet in župan, Sv. Florijan pri Rogatcu.

4. skrinjica.

CELJE (mesto): dr. Anton Božič, odvetnik, Celje.

DOLNJA LENDAVA: Janez Preininger, nadučitelj, Dobrovnik.

GORNJI GRAD: dr. Jože Goričar, zdravnik, Mozirje.

KONJICE: Ignacij Kotnik, posestnik in trgovec z lesom, Vitanje.

LAŠKO: dr. Joža Bohinjec, ravnatelj, Ljubljana.

LJUBLJANA (okolica): Franc Zebal, posestnik, Rudnik pri Ljubljani.

LJUTOMER: dr. Ivan Stojan, notar in župan, Ljutomer.

MARIBOR (desni breg): Jože Finžgar, kmečki sin, Sv. Marjeta na Drav. polju.

MARIBOR (levi breg): Matija Vračič, kmet in župan, Senarska.

MARIBOR (mesto): Josip Mohorko, postajenačelnik, Maribor.

MURSKA SOBOTA: Stefan Godina, evangelijski župnik, Gor. Petrovci.

PREVALJE: Peter Mravljak, posestnik, Vuhred.

SLOVENJGRADEC: Albert Puncer, trafikant, Slovenjgradec.

5. skrinjica.

CELJE (okolica): Janko Lesničar, ravnatelj Zadržne zveze, Celje.

Rudarjem v laškem srezu!

V strastnem predvolilnem razpoloženju je seveda za vse stranke in kandidate mikavno in zapeljivo, da govore strastno, bolj na srce kakor na razum. Pa to je demagoško in zato nedemokratično. Demagogija ni nikdar resnica. Zato je ona prvi in glavni sovražnik. Tudi v predvolilnem boju se je treba premagati in govoriti le ono, kar je v skladu le z razumom in to če treba tudi na škodo volilnega izida. Kajti življenje je treba obvladati le z razumom, z mirnim in treznim predarkom. Zato bodimo pokorni le razumu, ne strastem,

poslušajmo razum, ne hujškače.

Že v življenju vidimo, da le večinoma oni hujškajo, ki nimajo odgovornosti.

Oblastne skupščine morejo biti za nas velika sreča, pa tudi nesreča. Narodna skupščina v Beogradu je radi svojega brezdelja za nas nesreča. Ona pa je taka, kakršne poslance so Slovenci povečini vanjo poslali. Ali hočemo, da bo oblastna skupščina tudi nesreča za nas? Ako ne, potem ona stranka, to je SLS, ki v Beogradu predstavlja večino slovenskega naroda, v oblastni skupščini ne sme priti do veljave.

V čem se je izčrpavalo delo SLS od leta 1922.

dalje? Sami s ponosom poudarjajo, da je delo veljalo obstoji slovenskega naroda in njegovi avtonomiji. In posledica tega dela? Posledica je, **da kruha ni, da ni zaslužka, da je brezposelnost.**

Vse kar delamo in delajo poslanci, mora predvsem nuditi popolno jamstvo, da bo delovno ljudstvo imelo vsakdanji kruh. Sedanje delo večine slovenskih poslancev nam iz Beograda ni prineslo kruha, ne zaslužka, pač pa nam je prineslo strašno gospodarsko in socialno bedo. Zato je bilo delo ničvredno. Manjšina poslancev iz Slovenije tega zla ni mogla preprečiti. V skupščini odloča predvsem število glasov. Nevarno bi bilo prepustiti vso vladno srbskim radikalom, ki naših težav ne poznajo. Le tako je bilo mogoče, da je vlada po zaslugi naše slovenske koalirane demokratske stranke morala predvsem misliti tudi na

zavarovanje rudarjev.

Dobili so svoj pravilnik, na katerega sicer nasprotniki pljujejo, ki pa je vendar za rudarje zlasti ob redukcijah pomenil pravo srečo. Ako bi pravilnika ne bilo, bi ne bilo ničesar, ker pa pravilnik je, imajo rudarski upokojeenci vsaj nekaj. Da je temu tako, vidimo iz dejstva, da se rudarji

Oblastne skupščine bodo delavcu, obrtniku in trgovcu, javnemu in zasebnemu nameščencu prinesle koristi, ako bodo ti stanovi v složni vzajemnosti v njih imeli krepko zastopstvo.

Zlasti delavci ter trgovci in obrtniki v industrijskih krajih najkrepkeje zaščitijo svoje koristi,

ako 23. januarja volijo v četrto (4.) skrinjico

Voliti drugam bi pomenilo, da hočejo sedanjemu stanju podaljšati življenje.

Dr. Joža Bohinjec.

★

Napredni blok – blok delovnega ljudstva.

Kjerkoli so nastopili pred volilci kandidati naprednega bloka, povsod so jasno in brez ovinkov izjavili, da se smatrajo kot zastopniki delovnega ljudstva. Druge izjave tudi podati niso mogli.

Tovariši, ki so se udeleževali shodov naprednega bloka, so prav lahko videli, da so se naših shodov udeležili delavci, javni in privatni nameščenci, mali obrtniki, kmetje in trgovci. Napredni blok nima pričakovati, da bi ga volili velekapitalisti, veletrgovci in podeželski magnati. Vsa ta bogata gospoda se danes nahaja pri vladnih strankah: pri radikalih in radičevcih. Tudi med klerikalci jih je veliko.

Vsi pristaši naprednega bloka si s težavo služijo svoj vsakdanji kruh. Vsi vodijo borbo za svoj gospodarski obstoj. Vseh je zato interes isti: da se ozdravi današnje gospodarstvo in da se uveljavijo socialne pravice. Naravno je, da tudi bodoči poslanci naprednega bloka ne bodo mogli v oblastni skupščini voditi druge kot levičarske politike, katere faktučni smoter ne bo ničesar drugega kot izvajanje praktičnega socializma.

Prav demagogična trditve je, če se marksisti (komunisti in socialni demokrati) v agitaciji označujejo kot edine zastopnike delovnega ljudstva. Kot bi v naših vrstah ne bil ročni in telesni proletarijat, ki je večkrat še revnejši od internacionalnih proletarcev.

V dosedanji volilni borbi smo se namenoma izogibali boju z marksisti. Vedeli smo, da nam ne morejo ničesar vzeti. Marksisti si morajo iti svoje pristaše iskat h klerikalcem, kamor so jim ušli pri zadnjih skupščinskih volitvah. Če iztrgajo marksisti klerikalcem nekaj glasov, so opravili za napredno stvar veliko dobrega. Kaiti boliše je, da imamo namesto klerikalca v oblastni skupščini naprednega marksista.

Pričakovali smo, da bodo šli marksisti enotno v volilno borbo. Enkrat bi jih že morala srečati

pamet. Ako mislijo marksisti s svojo idejo resno, potem ne more imeti vsako njihovo omizje svoje lastne stranke. Že tako imajo marksisti malo pristašev v Sloveniji, če se vsi spravijo skupaj. Če se pa dele na več strank in frakcij pa sploh nič ne pomenijo.

Toda pamet in marksisti so dve nasprotujoči si stvari. Pri volitvah se niso mogli združiti za

skupen nastop. Strokovna komisija je postavila svoje kandidate in bertonovci pa zopet svoje. Sedaj se obe skupini na volilnih shodih kregata med seboj, kdo je večji socialist. Medsebojni prepiri izčrpajo vse sile marksističnih agitatorjev in ne preostane jim prav nič časa in volje, da bi priklicali zopet v svoje vrste tiste svoje ljudi, ki so jim ušli h klerikalcem. Vsled preprirov celo izgubljajo žadnje svoje volilce. Vse organizacije marksistov so v popolnem razsulu.

Sedaj je situacija ta, da marksisti po lastni krivdi nimajo izgledov na volilni uspeh. Vsak glas, ki bi bil oddan njihovim kandidatom, je izgubljen za napredno stvar in v korist klerikalcem. **Uvidevemu socialistu torej ne preostaja drugega, da voli napredni blok, ki je edina resna in zmagovalna protiklerikalna fronta in obenem izrazita zastopnica delovnega ljudstva.**

★

Govor tovariša Ivana Tavčarja.

Preteklo nedeljo se je vršila v Ljubljani s pridružitvijo shoda na Taboru sijajna manifestacija volilcev za napredni blok. Največja dvorana v Ljubljani je bila polna udeležencev, ki so navdušeno odobraval izvajanja kandidatov. Na shodu so govorili dr. Dinko Puc, Ivan Mohorič, ing. Gulič, dr. Tone Jamar in tovariš Ivan Tavčar, ki je v svojem govoru očrtal gospodarske in socialne naloge oblastnih skupščin. Govor tovariša Ivana Tavčarja prinašamo v celoti, ker označuje stališče narodnih socialistov do naprednega bloka in je v tem pogledu prav posebno zanimiv tudi za naše tovariše izven Ljubljane. Tovariš Ivan Tavčar je izvajal:

Nacionalnemu osvobojenju mora slediti gospodarsko in socialno osvobojenje.

Naša država je bogata na gospodarskih dobrinah. Ves svet nas zavida naših naravnih bogastev. Zakladov pa ne znamo dvigniti in jih izročiti splošnemu blagru. **Le nekateri izvoljenci zločinsko izrabljajo naše bogastvo v svoje osebne svrhe, dočim ostaja ljudstvo revno.** Različne korupcijske afere, kjer se je kradlo ljudski denar na debelo, so tipični vzgled za to, da je nekaj gnilega v državi — Jugoslaviji.

V industrijalizaciji Slovenije vidimo naš spas. Takoj po prevratu smo z velikimi nadami za

bodočnost motrili razvoj naše industrije. Nade so pa ostale neizpolnjene. **Ako pogledamo danes po Sloveniji, vidimo, da**

naše gospodarstvo rapidno propada.

Industrija za industrijo ustavlja svoje obrate. Veliki konkurzi so vsakodnevni pojav. Na tisoče brezposelnih delavcev in nameščencev je vrženih na cesto in izpostavljenih s svojimi ženami in otroki največjemu pomanjkanju. Tudi tisti, ki so še ostali v službah, ne zaslužijo toliko, da bi njihove plače in mezde dosegle eksistenčni minimum.

Odpomoč je nujno potrebna. **Centralna državna uprava se je izkazala nesposobno obvladati ves gospodarski teritorij države. Skrajni čas je, da se uveljavijo oblastne samouprave, ki naj inicijativno in izvršilno posežejo v naše gospodarsko življenje.**

Zajedno s povzdigom gospodarske blaginje v Sloveniji je naloga oblastnih skupščin izvesti vse panoge

socijalnega skrbstva.

Ena naših prvih zahtev je, da se izvajanje socialne zakonodaje prenese na oblastne skupščine. N. pr. imamo zakon o zaščiti delavstva. Ni sicer popoln, ampak že izvedba tega zakona

Ivan Albrecht:

(Nadaljevanje.)

Cucek in Bucek in kar je bilo vmes.

Cucek, ki je vedno hvaležno mislil na svojo polsestro, je odvrnil:

«Kaj misliš, naša Lizika bi ne bila napačna?!...»

«Glej, glej,» se je počehljaj Pigapuc za ušesi, «s to bi bilo pa res treba govoriti.»

«Če hočeš, bi enkrat stopila v Loče?»

«Kar tako to ne gre —»

«Zakaj ne?»

«To je treba preudariti, pogledati in počakati, da pride pravi čas!»

«Misliš?»

«Gotovo! Ali nič ne veš, kako se je treba ženiti?»

Nak, teh skrivnosti Cucek res ni poznal.

Zato je z zanimanjem poslušal izkušenejšega Pigapuca, ki mu je pojasnjeval:

«Vidiš, to je težavno. Obleko, ki jo kupiš,

lahko pomeriš, daš predelati in preravnati, dokler ni napravljena čisto po tvojemu životu.

Poleg tega traja obleka nekaj let, pa dobiš spet drugo, ali ne? — No, vidiš! Z žensko,

prijatelj, je pa čisto drugače. Nič je ne moreš preurediti, nič prebrati, kadar si enkrat zve-

zan ž njo. Zato je ženitev tako težavna stvar. Treba je natanko preskusiti, če sta dva drug drugemu namenjena in tudi vse pogledati.»

«Štrc te lopni!» se je zavzel Cucek, «kaj mi še ti ne poveš!»

«O, misliš, da se jaz ne bi bil že zdavnaj oženil, da ni takih težav!» je vzdihnil Pigapuc.

«Kje naj pa žensko vidim?!»

«No, to menda ne bo težko?»

«Najtežje —»

«Beži no, beži!»

«Kar pomisli —»

«Res?»

«Če ti pravim —»

Cucek je premišljal, vendar ni mogel razumeti. Žensko človek sreča vsak hip, vidi jih lahko dannadan nebroj, kje naj bi bila torej glede tega taka težava?!

«Doslej se mi še ni nikoli posrečilo,» je nadaljeval Pigapuc, a Cucek ga je plaho pogledaval, če se mu morda ni zasukalo v glavi kaj narobe.

«Veš kaj —»

«No, kar povej,» je dejal Pigapuc, «ali si ti že kdaj videl žensko?»

To je bilo Cucku le preveč, pa je bušil v smeh, da se je kar zvijal, toda Pigapuc je kljub temu ostal resen.

«Če si tako srečen, bi lahko še meni pomagal,» je povzel, «saj bi ti bil hvaležen za to.»

«Nikar no, ne razdiraj tako burkastih,» je začel krotiti Cucek svoj smeh. «babo vidiš in srečaš, kamor le ganeš!»

Pigapuc je odkimal:

«Ej, to pa ni tako, prijatelj. Ker vidim, da res še prav nič ne veš, te moram poučiti. Poslušaj! Na kresni večer med «Ave Marijo» izve dekle, kaj ji je namenjeno. Kakršna je prišla na svet, taka mora pometati po sobi, ne da bi se kam ozrla. Ko je enkrat pri vratih, se mora skloniti in med koračo pogledati proti mizi, kjer v zrcalu zagleda fanta, ki ji je namenjen. Vidiš, prijatelj, samo ta večer je mogoče videti žensko tako, kakršna je.»

«A tako si mislil,» se je zavzel Cucek in občudoval Pigapucovo izvedenost in modrost.

«Brez tega se jaz ne ženim —»

«Če bi to dosegel, bi se pa?»

«Rad, prav rad —»

«Hm, kako bi neki napravila? Veš, naša Lizika ni napačna —»

«O, nič ne rečem, samo —»

Bila sta kmalu zmenjena. Cucek je dobil nalogo, da obišče sestro in ji svetuje, naj o kresu napravi tako, kakor mu je povedal Pigapuc.

bi nas zaenkrat zadovoljila. Socialno zavarovanje je spopolniti s splošnim starostnim zavarovanjem. Pokojninski zavod in OUZD je podrediti oblastnim skupščinam. Prav tako Inspekcije dela in Borze dela.

Organizirati je delovni trg in poskrbeti brezposelnim delo. Če ni mogoče doma zaposliti delavstva, je organizirati izseljeništvu, bodisi v druge države ali pa v inozemstvo. **Ako bo naša gospodarska politika dobra, gotovo ne bo treba našemu ljudstvu iskati v tujini kruha. Doma ga bo našlo.** (Tako je!)

Za prvo pomoč se mora

brezposelnim pomagati

tudi z denarno podporo. Pri Borzah dela plača v Sloveniji delavstvo vsako leto 1.500.000 Din za brezposelni fond. Dosedaj je bilo nabranih v Sloveniji 6 milijonov dinarjev. (Kam je šel ta denar? Živela korupcija! Splošno ogorčenje med zborovalci.) **Denar pa leži v beogradski hipotekarni banki, se posoja režimskim privilegirancem za nizke obresti, brezposelni v Sloveniji pa ostajajo brez podpore.** (Sramota! Fui!) Denar je vrniti Sloveniji, in kdo je bolj poklican, da ga upravlja, kot obe oblastni skupščini.

Problemu o brezposelnosti se pridružuje nerešeno

stanovanjsko vprašanje,

ubožno skrbstvo, ustanovitev raznih zavetišč, hiralnic, okrevališč, javnih kuhinj itd. Predaleč bi me vedlo, če bi podrobno razpravljali o vseh teh vprašanjih. **Zadostuje naj ugotovitev, da je priložnost socialnega dela pri oblastnih skupščinah zelo velika.**

Kadar govorimo o delokrogu oblastnih skupščin, ne sme ostati odprto vprašanje:

Kaj pa je z dohodki?

Zaenkrat bo morala vrhovna državna uprava odstopiti vsa sredstva, ki so vnešena v državni proračun za institucije, ki jih prevzame oblastna samouprava. Takoj nato se bo morala izvesti med državno in oblastno samoupravo pravična delitev dohodkov in davščin. Ne bo se smelo zgoditi, da bi državna uprava prepustila oblastnim skupščinam samo velike naloge, temveč jim mora prepustiti tudi sorazmeren del dohodkov. **Kajti ni misliti na to, da bi se pri sedanjih razmerah v oblasteh lahko uvajale nove davščine.** Davčnega vijaka ni mogoče več naviti. Sicer smo pa mnenja, da bo že dobro, če se bo z raz-

položljivimi dohodki **boljše gospodarilo kot dolej: brez korupcije, brez partizanstva, štedljivo, pošteno in nepristransko.** (Tako je!)

Poleg privatnega nameščenca in delavca so

javni nameščenci v Ljubljani

po svojem številu odločujoči faktor pri vseh volitvah. Mislim, da jim izbira med kandidatnimi listami ne bo težka. Ali naj volijo režimovce? Ne morejo jih, samo če pomislijo, koliko krivic jim je bilo prizadejanih ravno od sedanje radikalno-radičevske koalicije! **Javni nameščenci ne bodo pozabili, kdo jim je ponovno in brez potrebe ukinitel stalnost, kdo jim je podaljšal službeno dobo za dosego pokojnine na 15 let, kdo jih je prikrajšal za draginjske doklade pod goljujivo krinko poplavljeniške akcije.** Železničarji še posebej ne bodo odpustili režimovcem, da so za nekatere kategorije odpravili premije, da so znižali dnevnice, da so zmanjšali kvoto dodeljenega kuriva od 5 na 2 tona, da zahtevajo za premog naravnost oduške cene in da vsak dan groze z redukcijami železniškega personala, ki je za vzdrževanje prometa nenadomestljiv.

Ponavljamo svojo staro zahtevo: **javnega nameščenca je pošteno plačati in kar je še važno, javna uprava se mora depolitizirati. V službi naj odločujejo zmožnost, pričnost in poštenost, ne pa partizanstvo.** (Odobranje.) To ne velja samo za državno upravo, ampak tudi za

nameščence bodoče oblastne samouprave.

Odločno se bomo uprli, da bi zavladaše nad nameščenci oblastne samouprave stare metode klerikalcev, katerih so vajeni še iz predvojnih časov deželnih odborov in ki se prav nič ne razlikujejo od metod sedanjih režimovcev.

Zavedajmo se, da si stojita v Ljubljani nasproti le dve fronti:

napredni blok in klerikalci.

Vse drugo, kar se nastopa pri volitvah pod imenom radikalije ali radičevcev, nosi pečat zgararstva, ki je že vnaprej obsojeno na neuspeh. Vsak napredni glas, ki ni pri volitvah oddan za napredni blok, je izgubljen in v korist klerikalcem. (Viharno pritrjevanje.)

Narodni socialisti nastopamo pri volitvah skupno s SDS. (Viharno odobranje. Klici: Tako je prav! Vsi skupno!) V zadnjih letih je bilo na obeh straneh potrošeno ogromno energije za medsebojni boj. Kakšen je bil konec boja? Zapravili smo sile, katere bi skupno veliko po-

menile, a so razdvojene v medsebojni borbi prinašale dobiček le klerikalcem! **Ali je bilo treba, da je kdaj gospodarjal na mestnem magistratu klerikalizem? Ali je treba, da je načelnik SLS poslanec Ljubljane?** (Saj ne bo nikdar več!)

Že samo ti dve vprašanji izsilujeta vsakemu profklerikalnemu volilcu odgovor, **da je pogrešno cepiti napredne sile v Ljubljani!** (Tako je!) Zadnji čas je zato, da je zmagala razsodnost in politična uvidevnost in da se je umaknilo v ozadje vse, kar nas je razdvajalo. (Živel napredni blok!)

Nekateri pomišljajo, ali bo skupna delegacija demokratov in narodnih socialistov v oblastnih skupščinah enotna v pogledu na socialna vprašanja. Vsem tem odgovarjamo: **Oboji bomo kot eden zastopali pred vsem interese našega malega človeka: kmeta, delavca, javnega in privatnega nameščenca, malega obrtnika in malega trgovca.** Vseh teh stanov je interes skupen. Če se bo enemu izmed njih slabo godilo, tudi drugemu ne pojde dobro. **Zastopstvo velekapitalističnih interesov pa prepuščamo kar radikalom, radičevcem in klerikalcem, kjer je v velikem številu zbrana težka gospoda. Želimo, da tudi tamkaj ostane.**

Naše politično udejstvovanje ne bo nikdar in v nobenem primeru imelo ničesar skupnega z velekapitalistično gospodo. **Smatramo se izključno le za zastopnike malega človeka. Nikdar ne bomo dopuščali, da bi bogastvo naroda in razvoj gospodarstva šel po hrbtu beračev.**

Živela enotna napredna in socialna fronta v Ljubljani!

Govor tovariša I v a n a T a v č a r j a so sprejeli zborovalci z velikim odobranjem.

Cene tujememu denarju.

Na zagrebški borzi se je dobilo 18. t. m. v devizah:

100 avstrijskih šilingov za	798 Din 50 p do 801 Din 50 p;
100 nemških mark za	1348 do 1351 Din;
100 italijanskih lir za	243 Din 17 p do 245 Din 17 p;
1 dolar za	56 Din 69 p do 56 Din 98 p;
100 francoskih frankov za	225 Din 25 p do 227 Din 25 p;
100 češkoslovaških kron za	167 Din 95 p do 168 Din 75 p.

Cucek je res šel in prigovarjal sestri, naj poskusi svojo srečo.

«Menj se kar venomer zdi, da ti je namenjen ženin,» ji je ponavljal.

Lizika, ki je imela že par let čez tretji križ na hrbtu, se je dolgo obotavljala, nazadnje je pa le sklenila ubogati.

«Saj me nič ne stane,» je potrdila polbratu Cucku, ki je zelo zadovoljen spet odšel na Dole.

«No, letos boš pa lahko zadovoljen, če kaj vem,» je zmagoslavno poročal Pigapucu, ki se je smehljaje božal po golši, ko je slišal, kako je Cucek opravil v Ločah. Komaj je čakal kresnega večera: kajti kakor se mu je sicer vse še dokaj dobro obneslo v življenju, tako je imel smolo pri ženskah. Nikoli ga še ni nobena marala. Cucek, ki seve ni poznal srčnih bolečin svojega prijatelja, je bil tudi po svoje vesel. Trdno je upal, da postane Lizika Pigapucova žena. Tako bo imela svoj dom in ji ne bo več treba služiti pri tuih ljudeh, on sam pa se ji s tem najlepše oddolži za dobrote, ki mu jih je izkazovala kot otroku.

Tisto popoldne sta se torej odpravila Cucek in Pigapuc v Loče. Da bi prišla o pravem času, sta se precej podvizala. Sklenila sta, da se skrijeta v drvarnici kraj hiše, kjer služi Lizika. Cucek bo poslušal. Ko bo slišal

pometati, dá znamenje Pigapucu, ki pojde v hišo kakor da je prišel slučajno po opravih tjakaj. Da bi izgledalo vse še bolj verjetno in naravno, si je navezal Pigapuc še nekaj parov cokelj in jih nosil s seboj, češ, da jih gre prodajat po hišah.

Šlo jima je vse po sreči. Nihče ju ni opazil. Ko je pri cerkvi pozvonilo, je Cucek prislutil in kmalu zaslišal, da v hiši nekdo pometi. Hitro je zakašljaj in s tem naznačil Pigapucu, da je pravi čas. Siromak se je bil skrtil tako nekam v kot med drva, da je trajalo dokaj časa, preden se je prikobacal k Cucku. Zvesto je vlekel s seboj tudi sveženj čisto novih cokelj.

«Požuri se, požuri,» mu je prigovarjal Cucek, ki je bil v skrbeh za Liziko.

Pigapucu je močno utripalo srce.

«Zdaj se odloči,» je rekel in zavil v hišo.

Lizika je bila nekako sredi sobe, ko so se odprla vrata.

«Ježeš,» se je prestrašila. «ali je že kar prišel?»

«Bog daj srečo, sem že tukaj,» se je iunaško oglasil Pigapuc, ki je bil omamljen in kakor pijan od tega, kar je videl pred seboj. Ko se je pa Lizika zavedla položaja, io je popadla divja jeza. Pigapuca, tega nerodnega golšarja, že od nekdanj ni mogla trpeti. Ta da

bi bil njen mož?! Pa če se sam zlodej zaroti zoper njo, Pigapuca ne vzame za nobeno ceno!

Kakor blazna od srda je Lizika trdo zgrabila za metlo in planila nad Pigapuca, ki se ni utegnil dosti obratiti.

«Ti, grdoba, boš oprezovala okrog mene,» je zacvilila. Lizika, pa je že lopnila z metlo po prestrašenem junaku, ki jo je urno popihal, jezna Lizika pa za njim.

«Čakaj, jaz ti zakurim kres, da ga boš pomnil vse žive dni,» je kričala in udrihala po bežečem Pigapucu. Čisto nič se ni zavedla, da ne krije njenega telesa niti skromno figovo pero, ampak je besnela kar naprej za bežečim Pigapucem, ki je z obema rokama skušal zavarovati vsaj glavo zoper udarce raztogotene ženske.

Cucek, ki ga je splašilo Lizikino kričanje, je kakor okamenel obstal pred drvarnico.

«Ježeš,» mu je rotilo po glavi. «kaj bo zdi, kaj bo, kaj bo?! Gotovo io je obsedel hudobni duh, da kar naga divja za njim.»

Iz vseh hiš so hiteli ljudje gledat nenavadni prizor. Nekateri so se smeiali, drugi so se zgražali, dokler ni zakričal nekdo:

«I. Liza, za božjo voljo, kaj ti je on krila ukradel, da jo taka mahaš za njim?!»

(Dalje prihodnjič.)

Tovariši, ne dajte se begati!

(Iz mariborske oblasti.)

V mariborski oblasti se je razvila naravnost grda volilna agitacija. Prednjačijo ji klerikalci. Poglejmo po vrsti vse stranke! Nobena izmed njih ne laže tako grdo in se ne poslužuje tako ordinarnih sredstev kakor ravno SLS in njeno časopisje. In če pomislimo, da to časopisje urejuje duhovniki, torej namestniki Krista, ki je učil ljubiti svojega bližnjega, potem se moramo bati za bodočnost človeštva, ako dobi klerikalizem zopet vpliv v svetovni politiki.

Kar se je n. pr. v mariborski mestni občini tekom vlade narodnega bloka dobrega storilo, to je seve zasluga SLS; nasprotno pa za slabe strani občinskega gospodarstva vali vso odgovornost na narodne socialiste in demokrate. Tako tudi v državni politiki. Vsega so krivi demokrate. Edino SLS je čista, akoravno že vsak vrabec na strehi ve, da odgovarja za težke razmere v Sloveniji predvsem SLS kot najjačja zastopnica Slovencev v beograjski narodni skupščini. «Tabor» je nedavno pravilno ugotovil, da poslanci SLS stanejo Slovenijo samo na dijetah čez dva milijona dinarjev letno. To jim Slovenija plačuje za zahvalo, da niso za njo storili dosedaj niči toliko, kolikor je črno za nohtom. Gonili so neprestano svojo avtonomistično pesem, naposled pa morajo v Kanoso s tem, da se udeležujejo volitev «demokratskih» oblastnih skupščin. In kakor za časa volitev v narodno skupščino, tako tudi sedaj obetajo svojim volilcem boljše razmere samo v slučaju zmage SLS. Kdor pa ni slep, ta se obljub končno naveliča. Dosedaj SLS v Beogradu kljub svoji moči ni ničesar dosegla, ker ima izmed 20 poslancev samo dva do tri sposobne, nič več pa ne bo dosegla v oblastnih skupščinah, kajti cvet svojih ljudi je poslala že v Beograd, ne glede na to, da ji ni za pozitivno delo v oblastnih skupščinah, kar je že večkrat javno razglasila. Čemu potem v boj za SLS? Ali ima to sploh kak pomen? Ali ni boljše, da delamo na to, da se razmere v naši državi popravijo, kakor pa, da neprestano kričimo in roke križem držimo. Same od sebe se razmere ne bodo izboljšale. Posebno delavstvo, ki največ trpi, je na tem interesirano. Ono je sito frazerske politike. Jugoslavija je hvala Bogu tu in naša vera mora biti neomajna, da se dajo naše razdrapane razmere popraviti edinole s pozitivnim delom. Z ljubeznijo moramo biti pri stvari in vere ne smemo izgubiti, pa bo šlo. Kdor veruje na boljše, ta tudi dela na to, da se razmere izboljšajo. Vera je močna, da lahko gore prestavlja.

V mnogih krajih begajo naše ljudi, da gre NSS razcepljena v volilni boj. «Straža» neprestano piše o tem, tudi na zborovanjih čujemo neprestano to pesem. Naši tovariši vedo, da to ni res. **Se nikdar ni šla NSS razcepljena v volitve.** Najmanj pa to pot, ko je jasno, da proti Sloveniji nevarnost od SLS, kakor še nikdar po prevratu, kajti sedaj gre za to, da vpelje SLS svojo reakcionarno komando v oblastne skupščine, ki imajo reševati predvsem socialne naloge. Tega se je NSS zavedala, zato je šla v volilni boj s stranko z naprednim programom. Sploh pa bo bodočnost kmalu pokazala, da se bo morala napredna fronta še razširiti. V njej bo NSS znala ščititi delavske interese.

Kakor rečeno, NSS je po temeljitem preudarju napravila za sedanje volitve enoten sklep. Vse strankine inštanice so pakt za volitve odobrile in ni govora o tem, da bi kaka organizacija sklepala kaj drugega. Dolžnost vseh naših tovarišev je, da storijo v polni meri svojo dolžnost in gredo 23. korporativno na volišče, da tamkaj volijo nacionalno listo. Potrebno je, da s kroglico v roki protestiramo proti paktu z Nemci na eni strani, na drugi pa proti neizmernemu izkoriščanju našega ljudstva potom režimskih strank.

Slovenski delavec v mariborski oblasti gre v volitve za svoj vsakdanji kruh, kajti če se ne bo boril za svoje pravice, ga bodo iztisnili Nemci celo iz službe. **Namesto, da se dá slovenskemu delavcu kruh, ki mu ga danes odjeda tujec, gre najnovejša politika SLS za tem, da se Nemca zaščititi pred Slovencem.** Zaščita nemških narodnih manjšin, kakor jo imenujejo klerikalci, gre na naš rovaš. Česar si nikdar nismo mislili, to se je sedaj zgodilo. V lastni državi se moramo boriti za svojo eksistenco napram Nemcu, ki ga pod-

pira najjačja slovenska stranka SLS. Da bo v tem boju imela tem več uspeha, se je zvezala z radikalno stranko, katera je že v Kočevju pričela paktirati z Nemci. Trenutek je torej resen.

Na drugi strani pa pretijo radikali, zavezniki SLS, da uničijo popolnoma malega človeka, invalide, sirote in vdove. Pod pretvezo poplav so v teku velike redukcije. Kdo naj potem gre s temi strankami, NRS in SLS? Število za te stranke oddanih glasov bo pričalo, koliko je še ljudi, ki so z današnjimi razmerami zadovoljni.

Naši somišljeniki, naši tovariši pa naj povsod storijo svojo dolžnost. Nihče se naj ne da zbegati od nasprotnikov, marveč naj voli povsod le skupno napredno, nacionalno in socialno listo.

Delavski kandidati Naprednega bloka.

Že pri sestavi kandidatnih list je pokazal napredni blok, da v polni meri upošteva zahteve delavcev in nameščencev, da so njih izraziti zastopniki postavljeni na taka mesta, da je izvolitev sigurna. Naj navedemo samo nekatere naše kandidate, katerih imena že sama priporočajo delavcem in nameščencem, da volijo napredni blok:

V Mariboru kandidira na prvem mestu tovariš Josip Mohorko, javni nameščenec, bivši predsednik društva stanovanjskih najemnikov, v naših organizacijah odličen sodelavec, ki je vedno in povsod neustrašeno zagovarjal pravice delovnega ljudstva.

V Slovenjem gradu kandidira na prvem mestu tovariš Albert Puncer, trafikant, voditelj invalidov; predsednik kraj. org. NSS.

V Ptujju kandidira tovariš Anton Blažek, podžupan, predsednik ptujške organizacije NSS; odličen delavec v občinskem gospodarstvu.

Poleg tega kandidirajo še v mariborski oblasti tovariši Franjo Derča, tovarn. mojster; Franc Petelinšek, kolar; Dolfo Ogrizek, skupinovodja v žel. delavnicah; Feliks Obrecht, železničar; Josip Leskovšek, rudar.

V Laškem kandidira na prvem mestu tovariš dr. Joža Bohinjec, ravnatelj Osrednjega urada za zavarovanje delavcev, član Delavske

zbornice, član načelstva NSZ in znan našim čitateljem kot odličen sodruhinik «Nove Prave».

Na Jesenicah kandidira na drugem mestu tovariš Alojzij Ferberžar, kovinar pri Kranjski industrijski družbi; vnet borec v naši delavski strokovni organizaciji.

V Ljubljani kandidira na drugem mestu tovariš Ivan Tavčar, uradnik Delavske zbornice, urednik «Nove Prave».

Poleg tega kandidirajo še v ljubljanski oblasti tovariši: Alfonz Ličen, pom. kurjač; Ivan Polipnik, tkalski mojster; Jakob Restar, rudar; Luka Bizjak, skladiščnik; Vinko Sedlar, rudniški delavec; Franjo Rupnik, strojevodja; Karel Perkon, delovodja; Rado Lauseger, kovinar.

★

Tovariši! V boj, da bo čim več naših delavskih kandidatov izvoljenih! Marksisti skoraj gotovo vsled medsebojnih preprirov ne bodo dosegli izvolitev nobenega izmed svojih delavskih kandidatov. Krščanski socialci so na klerikalni listi tako zadržani, da sploh vpoštev ne pridejo. Le kandidati narodnega in socialnega delavstva so na prvih mestih naprednega bloka in s sigurnostjo računajo na izvolitev. Če odda delavstvo naprednemu bloku svoj glas, ima največ izgledov, da dobi svoje zastopnike v oblastne skupščine!

Narodno-strokovna zveza.

Vsem članom NSZ!

V nedeljo gremo na volišče. Zato se nam zdi nujno potrebno opozoriti vse člane NSZ, da je dolžnost vseh nas, oddati svoj glas le naprednemu bloku (SDS in NSS). Kdor stori drugače, je kršil sklep Izvrševalnega odbora.

Med člani NSZ ne sme biti ne enega, ki bi volil klerikalce, internacionalce ali razbijače naprednih vrst. Narodno in socialnozavedno delavstvo, predvsem pa vsi člani NSZ, morajo voliti le napredni blok.

Tovariši! Ne pozabite, da imamo med kandidati svoje tri odlične zastopnike. So to, naš priljubljeni I. tajnik tov. dr. JOŽA BOHINJEC, poleg njega pa dva vneta socialistična borca, tovariša IVAN TAVČAR in FRANJO RUPNIK. Za te naše tovariše vsi do zadnjega na volišče in v boj za čim lepšo zmago naprednega bloka.

Tajništvo NSZ.

Zopet nove redukcije pri TPD

V Hrastniku in Trbovljah je Trboveljska družba s 15. t. m. odpustila večje število delavcev. Te nove redukcije so seve zopet razburile vse rudarje, ki so bili prepričani, da je konec te strašne šibe božje. Narodno-strokovna zveza je, čim je zaznala za nove redukcije, odposlala na

ravnateljstvo TPD svojo deputacijo, katero je vodil strokovni tajnik tov. Kravos. Deputacija je dobila prav obširna pojasnila, iz katerih je razvidno, da je TPD izvršila nov odpust delavstva vsled pomanjkanja naročil. Tudi je krivo temu stanju železniško ministrstvo, ki je reduciralo naročila premoga. Ravnateljstvo TPD je deputaciji izjavilo, da vzrokov redukcijam ni iskati pri TPD, temveč povsem drugod. Zagotovilo je, da bo TPD skušala najti izhod iz sedanje krize, če pa ji to ne bo uspelo, bo morala izvesti nove redukcije. Narodno-strokovna zveza je takoj podvzela vse potrebne korake, da se redukcija ustavi. O novi redukciji, ki je zadela rudarje, je I. tajnik NSZ tov. dr. Joža Bohinjec takoj informiral narodnega poslanca dr. Žerjava in ga prosil za pomoč, kar je dr. Žerjav tudi obljubil.

Širijo se govornice, da leži precej krivde v propadanju naše rudarske industrije na uvozu premoga iz Madžarske, posebno še iz Pečuha. Podvzeti so koraki, da se dožene istinitost teh govoric, ker je neodpustljiv greh, da pustimo propadati naše rudarje in ženemo rudarje v katastrofo, medtem ko z uvažanjem tujega premoga podpiramo tujo industrijo.

Proti takemu gospodarstvu bo treba nastopiti z vso odločnostjo. Narodno-strokovna zveza se bo s tem vprašanjem še posebej bavila.

LOGATEC. V nedeljo 16. t. m. se je vršil ob treh popoldne v gostilni gosp. Kunca občni zbor «Unije». Občni zbor je vodil tov. Muschet. Iz poročila odbora je bilo razvidno, da je podružnica v letu 1926. izvršila svojo nalogo nad vse častno. Podružnica je imela v letu 1926. denarnega prometa za 23.428-05 Din, kar dokazuje vso njeno agilnost. Vsa poročila odbora so bila vzeta z odobravanjem na znanje in se je odboru podelil absolutorij. Po poročilih odbora je pozdravil občni zbor strokovni tajnik tov. Kravos iz Ljubljane, ki je orisal položaj delavstva in podal smernice dela za tekoče leto. Po njegovem poročilu, katerega so vzeli zborovalci z odobravanjem na znanje, so se vršile volitve. Soglasno in z vzklikom je bil izvoljen naslednji odbor: predsednik tov. Ivan Hodnik, podpredsednik Jakob Hojan, tajnik Hrabroslav Kogovšek, blagajnik Ciril Lenarčič, odborniki: Franc Kodelja, Eberhard Vouk in Franc Pogorelec; namestnika: Janez Petrovčič in Karel Verbič; nadzorstvo: Anton Bajc, Ivan Pogorelec in Andrej Zakelj. Po izvolitvi novega odbora se je strokovni tajnik Kravos v lepih besedah zahvalil dosedanjemu zaslužnemu predsedniku tov. Val. Muschetu za njegovo požrtvovalno delo, ki ga je vršil kot predsednik v prid «Unije». Zborovalci so se tej zahvali soglasno pridružili in burno pozdravljali zaslužnega predsednika ter s tem pokazali, da imajo v njega največje zaupanje. Po rešitvi nekaj društvenih zadev je novoizvoljeni predsednik zaključil lepo uspeli občni zbor. — Po občnem zboru se je vršil v istem lokalni volilni sestanek, na katerem je seznanil volilce z nalogami oblastne skupščine tajnik tovariš Kravos. Orisal je potem delo nastopajočih strank in priporočal vsem volilcem, da oddajo svoj glas edinole naprednemu bloku, katerega skrinjica v logaškem okraju je druga. Navdušenje za napredni blok je tudi na tem sestanku pokazalo, da bo izšel iz volitev zmagovit.

LITIJA. V nedeljo 16. t. m. se je vršil v prostorih restavracije «Na pošti» javen volilni sestanek, ki ga je sklicala NSZ. Na sestanku, kateremu je predsedoval tov. Luka Bizjak in ki je bil prav dobro obiskan, je poročal tov. Kravos o važnosti volitev v oblastno skupščino za delavstvo. V svojem govoru se je dotaknil tudi socialnega dela vseh strank in priporočal zbranim volilcem, da oddajo svoj glas edinole naprednemu bloku, ker kandidirajo tam tudi trije člani NSZ. Navdušeno odobravanje je pokazalo, da je govornik govoril vsem iz sra. Govoril je še g. Fincinger in tovariš Bizjak, ki je nato zaključil prav lepo uspeli sestanek.

MEDVODE. Pretečeni teden se je vršil v gostilni tov. Detale volilni sestanek NSZ, na katerem je poročal tov. Kravos. Člani NSZ so soglasno odobrili sklep organizacije, da podpira NSZ pri teh volitvah napredni blok. Tovariši volilci so obljubili, da pojdejo vsi na agitacijo in na volišče.

SENOVO. Dne 16. t. m. ob desetih dopoldne se je vršil volilni shod NSZ in krajevne organizacije SDS v Senovem. Poročal je g. dr. Zdolšek iz Brežic. Čez 80 rudarjev je z velikim zanimanjem poslušalo glavnega govornika in pa predsednika ter tajnika NSZ. Iz vseh sosednih občin so prišli skupaj delavci, da čujejo, kje je pravo delo in kdo se za delavstvo res briga. Tudi narodno delavstvo ima svoje zastopnike na prvih mestih pri volitvah in uverjeni smo, da bodo ti možje prišli v oblastno skupščino z resnim delom za dobro vseh, osobito delavstva, katero se nahaja v težkih časih.

Seja odbora NSSZ na Jesenicah se vrši v četrtek 27. t. m. ob sedmih zvečer v društvenem lokalni. Z ozirom na važnost seje je dolžnost vseh odbornikov, da se seje sigurno udeleže. V nedeljo dne 30. t. m. se vrši občni zbor NSSZ podružnice Jesenice. Opozarjajo se vsi člani, da se občnega zbora v polnem številu udeleže, ker bodo podana celoletna poročila. — O d b o r.

★

Tedenske vesti.

* **Ustanove vdovam in sirotam državnih nameščencev.** Hranilni in posojilni konzorcij javnih nameščencev in upokojencev v Ljubljani razpisuje za leto 1927. iz sklada Ivana Rostana 15 ustanov po 300 Din za najbednejše vdove in sirote po državnih nameščencih. Prošnje naj se pošljejo na upravni odbor konzorcija do dne 1. marca 1927. Prosilke naj prošnjam prilože od občinskega ali župnijskega urada potrjeno dokazilo, da so res ubožne ali pa zaradi bolezni in onemoglosti nesposobne za pridobivanje.

* **Število volilcev v mestu Ljubljani za volitve v oblastno skupščino znaša 14.084.** Pri poslednjih volitvah v narodno skupščino je znašalo število 13.779. Volitve se bodo vršile na 20 voliščih v istih lokalih kakor zadnjic. Tudi porazdelitev volilcev na posamezna volišča je ostala neizpremenjena ter voli vsak volilec, ako ni izpremenil med tem svojega stanovanja, tam, kjer je volil poslanca v narodno skupščino. Ker je tokrat za Ljubljano potrjenih 6 kandidatnih list, bo na vsakem volišču 6 glasovalnih skrinjic.

* **Dva potresa.** V soboto 15. januarja je potresomer v meteorološkem zavodu v Ljubljani zabeležil dva potresa, in sicer prvega šibkejšega ob 16.55.56 in drugega močnejšega ob 21.49.47 na razdalji 440 km. To sta prva potresa, ki jih je zaznamoval novo montirani aparat.

* **Smrt velikega srbskega učenjaka.** V Beogradu je umrl 16. t. m. svetovnoznan zemljepisec in učenjak Jovan Cvijić.

* **Novorojenček v zavitku papirja.** Ko je te dni popoldne stopila Marija Mikličeva, stanujoča na Rimski cesti v Ljubljani, iz sobe na hodnik, je opazila večji papirnati zavoj. Radovedna je zavoj odprla in našla v njem mrtvo dete ženskega spola. Mikličeva je odnesla zavoj takoj na policijsko ravnateljstvo, kjer je uradni zdravnik ugotovil, da gre za okrog 7 mesecev star zaplodek.

Domneva se, da je bilo dete v omenjeni veži odloženo. Zadeva je bila prijavljena državnemu pravdnistvu, ki je uvedlo strogo preiskavo.

* **Iz strahu pred aretacijo v smrt.** V svoji sobici v Igriški ulici 6 v Ljubljani si je končal življenje z veronalom 28letni bivši sodni oficijant Konrad Tičar. Proti Konradu Tičarju je uvedlo pred dnevi ljubljansko sodišče sodno preiskavo in odredilo v četrtek njegovo aretacijo radi malverzacij, ki jih je zagrešil lani meseca aprila, preden je bil odpuščen iz sodne službe. Stvar je dozorela šele sedaj. Ko je doznal, da ga hočejo aretirati, je rajši vzel strup, kakor da bi šel v zapor.

Dopisi.

JAVORNIK. V nedeljo 16. t. m. se je pri nas vršil dobro obiskan volilni shod naprednega delavstva. To je bil pri nas prvi politični shod naprednega delavstva sploh. Shod je otvoril g. Jože Svetlin ter podal besedo kandidatu tov. Alojziju Ferbežarju, ki je v jedrnatih besedah ob splošnem pritrjevanju pojasnil pomen oblastnih skupščin za delavstvo. Nato je govoril načelnik NSS tovariš R. Juvan, ki je v poldrugournem govoru razložil naš nastop pri teh volitvah. Nato se je oglašil k besedi še g. Mravlje, ki pa ni vse tako jasno povedal, da bi ga delavstvo razumelo. Nato je zaključil g. Svetlin dobro uspeli shod.

JESENICE. Tudi pri nas smo v nedeljo manifestirali za narodni blok. Na volilnem shodu sta govorila načelnik NSS tov. R. Juvan in g. dr. Žerjav, ki sta v dvehurnem govoru podala smernice naprednega bloka ter njega pomen za delavstvo. Pri svojih izvajanjih sta bila večkrat prekinjena od strani krščanskih socialcev, ki so pa končno osramočenjeni odšli s shoda. Vsi delavci so poudarjali, da bodo volili le v tretjo skrinjico, katere kandidat je tov. Lojze Ferbežar.

Mag. št. 1001/27.

Javen poziv.

Sklep vladnega komisarja za mesto Ljubljana z dne 24. decembra 1926, št. 33.913, da zidaj mestna občina v bistveno olajšanje stanovanjske bede večje število lastnih poslopij za stanovanje in da naj v ta namen izda do najvišjega zneska 30.000.000 dinarjev občinske zadolžnice (6% obliacijsko posojilo, vračljivo iz gradbenega fonda ad hoc potom žrebanja v največ 30 polletnih enakih obrokih), je bil javno razglašen po predpisu ljubljanskega občinskega reda in ni bil zoper njega v zakonitem roku prijavljen noben ugovor, niti vložen kak priziv.

Tudi je naletel ta sklep pri našem časnikarstvu brez razlike političnih strank, kakor tudi sploh v vsej ljubljanski javnosti na povsem dobrohotno presojo in bil prav simpatično pozdravljen. Mestni občini je že znana namera nekaterih činiteljev, ki so pripravljene pri subskripciji podpisati precej pomembne zneske tega komunalnega posojila.

S pričujočim pozivom pa prosi mestna občina, da bi sploh vsi oni, ki imajo voljo subskribirati, prijavili to nameravano višino svoje subskripcije že sedaj in čim nujnejše mestni občini, katera si želi pregleda o tej predbankiraciji zato, ker hoče še tekom januarja 1927 izposlovati pri osrednji vladi dovolilo za izdajanje tega posojila s pupilarno varnostjo in, če mogoče, oprostivjo od rentnine.

Zato je načelne važnosti, da more občina vladi že pri tej svoji prošnji dokazati izvedljivost zamišljene akcije, to je da je že danes zagotovljena ugodna oddaja obligacij. Seznam predhodnih prijaviteljev naj torej, z drugo besedo, služi občini kot važna opora pri njeni prošnji na finančno ministrstvo.

Prijave naj se oddajajo pismeno ali ustno pri mestnem knjigovodstvu in naj vsak prijavitelj tudi pripomni, ali sme občina njegovo prijavo z drugim vred dati javnosti v vednost, ali ne.

Pesebno se obračamo še do onih, ki so po § 23 zakona o stanovanjih (denarni zavodi, zavarovalnice, trgovska, industrijska in podobna podjetja) dolžni sezidati stanovanja za svoje uradnike in nameščence.

Program, kje in kako naj se zida, bo občina po pregledu statistike pri stanovanjskem sodišču sestavilo sporazumno z interesiranimi krogi, med katere bo v prvi vrsti šteli tudi subskribente. Tudi se bo v sporazumu z interesenti izdal svojčas pravilnik o oddajanju stanovanj v hišah, ki bodo zgrajene s pomočjo tega posojila.

Ponavljamo končno nujno prošnjo, da izvoli vsakdo, ki misli subskribirati, to in pa nameravani znesek brez odloka prijaviti mestnemu knjigovodstvu. Razume se, da to ni še obvezna subskripcija, ampak le pomoček za pregled volje do subskripcije.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 12. januarja 1927.

Pogovor o tem in onem.

Ženske je prodajal.

Varšavski policiji se je te dni posrečilo prijati voditelja mednarodne družbe za trgovino z dekleti, nekega Rozsanskega, enega najpretkalnějšíh zločincev te vrste, ki je cela tri leta neovirano opravljal svoj zločinski posel v najrazličnejših državah. Svoje žrtve je prodajal največ na Kubo, v Mehiko, Brazilijo in Argentinijo. Skoro vsako leto je prihajal v Evropo, kjer je iskal svoje žrtve zlasti v Rumuniji, Poljski in Nemčiji.

Nedavno je opozoril poljska oblastva na tega zločincea neki poljski konzul v Ameriki. Njegovega imena sicer ni mogel izvedeti, pač pa je podal točen osebni popis zločincea, ki je pravkar odpotoval iz Buenos Airesa. Na podlagi te brzojavke je tajna policija pričakovala Rozsanskega v Gdanskem ter mu je sledila na vsakem koraku, dokler ga ni zasačila pri delu. Odpotoval je v Varšavo, kjer je bil cele tri mesece pod policijskim nadzorstvom. Policija ga je končno aretirala baš v trenutku, ko je zaključil posel s tremi lahkovernimi dekleti, ki jih je, kakor se je ugotovilo, že v naprej prodal nekemu lastniku javne hiše na Kubi.

Preiskava je ugotovila, da mu je pri tem poslu pomagal njegov oče, ki živi nekje v varšavski okolici. Skoro vsak teden mu je poslal Rozsanski kako deklet, ki jo je stari odpravil v Južno Ameriko. Na ta način je spravil samo v zadnjem času iz Poljske nad 20 deklet. Koliko deklet je postalo iz drugih deželah žrtve brezvestnega zločincea, še ni ugotovljeno. Prodajal jih je po 300 do 3000 dolarjev. Posrečilo se mu je, odvesti celo poročene žene.

Preiskava pa je tudi ugotovila, da je Rozsanski prodal tri lastne žene. Prvič se je poročil v Varšavi, nakar je odpotoval v Brazilijo, kjer je prodal svojo lastno ženo za 3000 dolarjev. Potem se je vrnil na Poljsko, kjer se je drugič poročil. Svojo drugo ženo je prodal v Argentiniji za 2000 dolarjev. Svojo tretjo ženo, s katero se je poročil v Rumuniji, je prepustil nekemu trgovcu na Kubi za 2000 dolarjev. Imel je organizirano celo družbo, ki mu je iskala kupcev, dočim je on sam izbiral žrtve. Sedež družbe je bil bržkone na Kubi. Rozsanski je povsod nastopal zelo elegantno ter se izdajal za argentinskega farmerja. Na ta način si je priboril dostop v najuglednejše rodbine in je tudi med temi našel največ žrtev.

Železna kokoš.

Blizu Beljaka so bili nekdanj bogati zlati rudniki. Toliko je bilo zlata v njih, da niso bogateli samo lastniki rudnikov, ampak tudi rudarji sami. Ker so imeli vsega dovolj, so bili tudi razposajeni. Uganjali so razne porednosti in šale, dokler jih ni zadela zaslužena kazen.

Blizu zlatih rudnikov je stala revna kočica. V njej je živela in gospodinjala siromašna ženica. Edina njena vrednost je bila kravica v hlevu. Nekega dne pride roj rudarjev v bajto in naprosi ženico, da gre v Beljak. Rudarji so ji naročili, naj jim prinese raznih drobnjarij, sami pa da jo bodo počakali v koči. Dobra ženica jim je res takoj bila na uslugo in se je odpravila na pot. Čim je ženska odšla, pa se lotijo rudarji njene krave. Planejo namreč v hlev, kravo pobijejo, jo ode-rejo, potem pa nagačijo kožo s slamo in postavijo zdajci to «kravo» k jaslim, s plenom pa ubeže.

Ko pride ženica domov in vidi, da rudarjev ni nikjer več, gre v hlev, da bi pomolzla in opravila žival. Lahko pa si mislimo, kakšna žalost jo je obšla, ko je spoznala, kaj se je zgodilo s kravo. Ljudje, ki so videli rudarje pri njihovem zločestem početju, so nesrečni ženski povedali, kdo ji je uničil edino imetje. V sveti jezi priseže nesrečna ženska, da se hoče maščevati nad brezvestnimi rudarji. Takoj naslednji dan gre v bliž-

njo vas, kjer je bil njen stric sloveč kovač. Naprosi ga, naj ji skuje železno kokoš. Stric ji to obljubi in tudi res naredi. Ko starka dobi železno puto, gre k rudniku in jo postavi v rov, rekoč:

«Dokler ta kura ne bo nesla jajc, naj tudi v tem rudniku ne bo več zlata!»

Starkina kletev se je do pičice izpolnila. Že čez par dni so rudarji zaman iskali zlata po rudniku. Izginilo je popolnoma in še do danes ga ni bilo mogoče nič več izslediti.

Levi na cesti.

V bližini Valencije je ušlo pred kratkim iz potujoče menežarije osem levov. Neki pešec je nenadoma začutil poleg sebe leva, toda ta mu ni storil ničesar žalega, temveč ga je samo povohal in mu obliznil roko. Da je mož od strahu hudo trepetal, je jasno.

Drugi lev jo je pa mahnil v neko kavarno, kjer mu ni bilo treba iskati praznega sedeža, kajti vsi gosti so mahoma pobegnili, kamor je pač kdo v naglici mogel. Ena ubeglih zverin je zavila v neko mesnico, kjer se je spravila nad svinjsko meso, potem pa se podala v neko vežo ter šla po stopnicah v sobo, kjer sta spala dva zakonska. V strahu sta oba poskakala skozi okno, ki pa k sreči ni bilo visoko od tal.

Pred nekaj časom je v Bruslju ušla iz menežarije levinja, jo mahala po cesti, kjer ji je prišla nasproti kopica otrok, za katere se še zmenila ni. Toda planila je na konja, ki je stal pred neko hišo, ter ga raztrgala. Ko je nato šla v neko hišo, so pred levinjo vsi stanovalci zbežali ter se poskrili. Levinja je zdrobila vse pohištvo in kar ji je prišlo pod šape. Končno so jo v veži ujeli s tem, da so pred vežna vrata nastavili železno kletko.

Moč nedolžnosti.

Blizu Bistrice ob Zili se nahaja ob cesti njiva, ki ji prisojajo ljudje tole zgodovino:

Pred davnim časom je stala na tej njivi hišica, kjer so se zbirali v petek in svetek fantje in dekleta, sama taka mladina, ki ni uživala posebno dobrega slovesa. Posebno točna je bila na teh nočnih sestankih neka deklica, ki je služila tam blizu pri nekem premožnem posestniku. Nobeno noč je ni manjkalo v tej slabi družini. Nekoč, bilo je na kvaterni petek, je pregovorila tudi gospodarjevo hčerko, da je šla z njo. Mladenka je bila še zelo mlada in neizkušena ter se je dala prav lahko pregovoriti.

Ko prideta v imenovano hišo, je plesal tam že roj fantov in deklet. Tudi dekla je takoj začela plesati. Ko je odplesala prvi ples, je poiskala gospodarjevo hčerko, ki se je tresla po vsem životu ko šiba na vodi. Dekla jo vpraša, kaj ji je, toda mladenka noče povedati in samo sili domov. Dekla jo res spremi domov z namenom, da se potem sama vrne na ples.

Spotoma začne deklica praviti, zakaj se je tako tresla. Rekla je, da je videla, kako so moglel godcem goreči jeziki iz ust, kako so imeli na glavi rožičke in zadaj dolge repe. Ko dekla to sliši, se prestraši in se ne vrne več na ples, ampak ostane z gospodarjevo hčerko vred lepo doma.

Ko so ljudje drugi dan šli tam mimo, so z grozo opazili, da hišice ni več. Na kraju, kjer je stala hiša, je bila zdaj njiva, na njivi pa je ležal crknjen črn maček. Tako je nedolžnost mlade deklice premagala in pregnala rogatce, ki so tam ugrabljali nevedno mladino.

Še dandanašnji odgovarjajo ljudje, ako kdo vpraša, kje je stala tista hišica, samo: «Tam, kjer je maček crknil.» Fantje-vasovalci in godci pa vselej utihnejo, kadar morajo ponoči mimo tiste njive.

Zaklad na Golici.

Nekdaj so pravili ljudje iz okolice Baškega jezera, da je v Golici vse polno zlata. Mnogi so tudi poskušali svojo srečo in iskali zlato, toda brez uspeha. Lepe planine so se razprostirale tam po gori in živina se je pasla po njih. Planine so bile last treh kmetov z imeni Iršnik, Hojar in Koblar. Pri Iršniku je služila planšarica, ki je imela tri dukate. To je bilo za tiste čase že lepo imetje. Zato se je gospodarju zdelo čudno, kako je prišla do tolikšnega denarja, pa ni odjenjal, dokler mu ni povedala, kako in kaj. Pripovedovala je, da je že trikrat prišel v planino tujec, ki je prenočil v planšarski koči. Za mleko in prenočišče ji je dal vsakokrat po en dukat, potem pa je z zlatom obložen odšel.

Iršnik je zaupal nenavadno novico župniku v Ločah. Zmenila sta se tedaj in svetovala planšarici, naj pripravi grmado in jo zažge, čim spet pride tujec. Čez nekaj dni je res zagorel na Golici kres. Ko župnik in kmet opazita dogovorjeno znamenje, hitro pograbit o orožje in se brž podasta v planino, kjer res zalotita tujca. Zapretita mu, da ga na mestu ubijeta, ako jima ne odstopi pol zaklada. Dasi nerad, se tujec vendar vda ter ju pelje na kraj, kjer je bilo skrito zlato. Vsak si je natovoril, kolikor je le največ mogel nesti, pa še je ostalo na mestu dovolj dragocene kovine.

Ko tujca nekoč ob navadnem času ni bilo, je prejel Iršnik poročilo, naj prinese tujcu pripadajoči del v Gorico. Iršnik uboga. Čim pa pride v Gorico in najde tujega moža, se ta zaklene z njim v sobo in zaročni:

«Zdaj te imam v pesteh! kakor hitro mi ne obljubiš, da mi prineseš vsako leto moj del semkaj, je po tebi!»

Rad ali nerad je moral kmet obljubiti, kar je oni zahteval od njega; kajti življenje mu je le bilo ljubo in drago. Tako je kmet moral leto za letom tovoriti v Gorico suho zlato.

Loški župnik je medtem dal kovati denar. Na kraju, kjer je dotlej stala nezatna lesena kapelica, je dal sezidati lepo cerkev in šolo in župnišče. To je vzbudilo toliko zavisti med njegovimi stanovskimi tovariši, da so ga jeli sumničeti in dolžiti, da je po krivem prišel do denarja. Ker ni smel izdati skrivnosti, se župnik tudi ni mogel uspešno zagovarjati, zato je bil obsojen na smrt. Usmrtiti pa so ga hoteli na ta način, da bi živega zazidali.

V tej silni stiski je župnik, ki je bil tudi sicer dober in pošten človek, iskreno prosil Boga, naj ga reši te strašne sramote. Ako je njegova smrt potrebna, je prosil, naj mu bo vendar dano vsaj pošteno krščansko umreti. Toda dan, ki je bil določen za usmrnitev, se je približal, pomoči pa le ni bilo. Zato reče župnik svojim faranom:

«Vsi veste, za kaj sem porabil denar. Ako sem ga krivično pridobil in krivično rabil, naj segnijo moje telo, ako sem ga pa pošteno pridobil in v poštene namene porabil, bo tudi še čez sto let ostalo celo!»

Slednjič je bila njegova iskrena prošnja uslišana pred Bogom. Preden je namreč napočil tisti usodni dan, se je župnik med mašo mrtev zgrudil pred oltarjem na tla.

Kmalu za njim je nanagroma umrl tudi kmet, ko je v neki družbi kegljal. Tako ni potem nihče vedel povedati, kje tiči ogromni zaklad.

Župnikovo telo so pokopali v cerkveni grobnici. Ko so potem čez sto let odprli rakev, je bilo še vedno čisto sveže in nedotaknjeno. Ako najdejo takega spet čez sto let, bo to znamenje, da je svetnik.

Le za zlato, za zlato na Golici ne bo zaznal živ krst nikdar in nikoli.

V nedeljo dne 23. januarja 1927. bo spustil vsakdo svojo kroglico v skrinjico Naprednega bloka.

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

«Na mene se torej ne bi hudovali, gospodična, če bi se predrznil, da vas v najkrajšem času spremljam iz tovarne do doma?»

Ema močno zardí. Ne reče pa niti da niti ne, zato pa njen plahi pogled pove vse. Herbert ve, da ne bo luda, ne, nasprotno prav vesela bo njegovega spremstva.

«Ali res ne bi bilo mogoče, da se za pol ure zamudite v slaščičarni?»

«Ne, ne, tamkajle stanujem, sedaj vas pa prosim, gospod, da grein sama. Moj oče ne sme zvedeti, da ste me spremljali. Prísrčno vas prosim, — pustite me sedaj samo!»

«Kakor želite, gospodična,» odvrne priljudno ter ji hoče viteško poljubiti roko, ki jo pa Ema hitro izmakne.

«Nisem nobena odlična dama; zdravstvujte!» reče Ema in že zgine v gosti megli, dočim gre on počasi zopet nazaj.

Prav nič se ne zmeni za bradatega, kot delavca oblečenega moža, ki je ves čas sledil obema ter ju niti hip ni izpustil izpred oči.

In vendar, — če bi bil Herbert videl drzen izraz v obrazu tega moža, bi ga pač navdajali vse drugačni občutki. Sedaj misli le na lepo deklico, katere milina nadkriljuje njegove najbolj smeje nade. Nепrestano razmišlja in preudarja svoje sramotne naklepe, kako bi najhitreje mogel zadostiti svojim pohotnim željam.

Tedaj pa se zopet pojavi pred njim iz megle človeška postava.

«Alfred,» zakliče Herbert, ki v došlecú spozna svojega prijatelja, ki je videti precej slabe volje.

«No, kaj pa je s teboj, na obrazu ti berem, da si prav slabo razpoložen, ali si imel kak nastop z Lizo?»

«Ne, saj se niti nistal nisem z njo!»

«Pri taki megli ni to nič čudnega, Alfred!»

«Toda doma je tudi ni, bil sem že pri materi. Tudi ona se je čudila, da je še ni doma.»

«Tako, tako, — no, jaz sem govoril z Emo Wilms. — Alfred, pritrđiti ti moram, deklica je pravi biser. Zato pa njen oče, siten stavec, tudi tako pazi na njo!»

«Oh, se bo že kako našel izhod, radi tega si ne delaj skrbi. — Ne, prav pošteno me jezi, prav veselil sem se že, da bom danes zopet z Lizo skupaj. No, sedaj pa imaš — najbrže preganja mačka. Kar ni danes, bo jutri.»

Alfred se nenadoma ozre okrog sebe.

«No, kaj pa se plazi tu okrog naju, najbrže kak delavec? — Sedaj je že zopet zginil v megli.»

Herbert tudi pogleda okrog sebe ter ravno še vidi skrivnostnega opazovalca, ki mu je že prej sledil.

«Alfred, pa menda vendar ni eden tistih, ki so tako naklestili najine znanee?» meni nekam preplašeno.

«Naj le pride! Vedno imam pri sebi samokres, in bi na takega vagabunda brez pomisleka streljal!»

Vznemirjen se obrne Herbert, in oba lahkoživca se napotita proti sredini mesta. Toda še vedno jima je za petami zagoneten mož, iz čigar obraza odseva drznost, združena s pretkanostjo. In ne samo on zasleduje oba pustolovca pod okriljem neprodinre megle. Ne, na nasprotni strani ceste se plazi za njima tudi žensko bitje — nesrečna žrtev Alfredova — Liza Evans. S smrtno bledim obrazom, — z izbuljenimi očmi, vprtimi v Alfreda, gre Liza za obema. Večkrat se zdi, da hoče planiti k njima, končno se pa le premisli ter za hip obstane, potem pa zgine v stranski ulici.

Toda neznani zasledovalec ne izpusti obeh prijateljev niti za hip izpred oči. Tudi ko sta medpotoma stopila v restavracijo, čaka toliko časa na nju, dokler ne prideta zopet ven. Za njima gre prav do stanovanja, čeprav se je že bližala polnočna ura.

In šele, ko sta pustolovca zginila v Alfredovem stanovanju, se je neznanec zopet vrnil v Chelzejo. Bil je to Jim, pretkani in drzni drug moža s krinko. In je bil pravi mož, da izsledi podle pustolovce. Za tak posel je bil Jim, ki je prekanil celo premetenega Clifforda, morda najspesobnejši izmed Jakovih tovarišev.

Videti je, da je z današnjim uspehom zadovoljen. Brez odloga se napoti v oddaljeno restavracijo, kjer

ga pričakuje njegov grozni gospodar. Sedaj je prispel do tja. Preden pa odpre vrata, še enkrat pozorno pregleda vso okolico, potem pa zgine v veži ter stopi v sobo, v kateri sedaj stanuje mož s krinko.

Zapeljivčeva vaba.

Ema Wilms ni malo začudena, da naslednje dni sploh nikjer ne vidi svoje prijateljice Lize. Ne more si tolmačiti vzroka, tembolj ker je sicer Lizo skoro vedno medpotoma srečala. Toda obiskati je ne more na domu, kajti njen oče je sedaj še bolj kot prej gledal na to, da pride iz tovarne takoj domov. Kljub temu pa bi bila mogla Ema vendarle enkrat obiskati svojo prijateljico, toda v mislih je imela vse kaj drugega, mislila je le na osrečujoče snidenje s Herbertom Tennies, pod katerim imenom se ji je pustolovec Jackson predstavil.

Za enkrat so bili njeni sestanki s Herbertom omejeni le na spremstvo na poti iz tovarne do doma. Vsak večer, ko je odšla Ema iz tovarne, jo je že čakal elegantni mladi pustolovec ter jo spremljal skozi nasade, pri tem ji pa pripovedoval vse mogoče tako zanimivo in zabavno, da je zaupljiva deklica že cel dan komaj čakala večera, da se zopet snide z njim.

Herbert Jackson je v dosego svojega zločinskega naklepa nastopal napram neizkušeni deklici z rafinirano pretkanostjo. Nikdar ni izustil nobene besede, ki bi le količkaj mogla omajati zaupljivost nič zlega sluteče deklice. Nasprotno, vedno se je na vso moč prizadeval, da napravi na njo vtis kar le mogoče dostojnega človeka iz dobre meščanske rodbine, pri tem pa je večkrat z veliko spretnostjo dal razumeti pri količkaj ugodni priliki, da si želi dobiti naklonjenost ženskega bitja, ki bi ga res odkrito in z vsem srcem ljubilo, pa če bi bilo še tako revnega stanu.

Take besede so seveda navdajale neizkušeno Emo z neizrekljivim veseljem, dasiravno se je Herbert doslej spretno izogibal, da bi ji поблиžje označil predmet svoje ljubavi.

Nekega večera hiti zopet Ema, ki se je ravnokar poslovila od Herberta, proti domu, da še pravočasno pripravi borno večerjo za očeta, ko se vrne domov. V svoje veliko presenečenje pa najde vrata stanovanja že odklenjena, v sobi pa že čaka na njo oče, ki je dozdevno precej razburjen. Nemirno stopica po sobi gor in dol ter šele obstane, ko vstopi hčerka.

«Ti si že doma, oče?» vzklikne Ema začudeno.

«Da, hčerka, kot vidiš. Ampak iz tebe vse žari, kaj pa ti je?»

Ema se prestraši. Očetu vendar ne more povedati, da so jo Herbertove besede tako razvnele.

«Hitro sem šla,» reče odločno, poslušivši se laži.

Postarni oče se zadovolji z njenim odgovorom. Videti je, da ima svoje misli vse kje drugje.

«Ema,» pokliče sedaj hčerko ter obstane pred njo, «odpotovati moram!»

«Odpotovati?» zajecija deklica, ki misli, da ni prav slišala.

«Da, hčerka! Brat tvoje matere, tvoj že priletni stric, ki se ni nikdar brigal za nas, je umrl.»

«Oh — — —»

«In le pomisli, Ema, vse svoje premoženje je zapustil nama. Sedaj je tudi najinega siromaštva konec. Stric sicer ni bil bogve kako bogat mož, imel pa je vendar prijetno hišico ter toliko prihrankov, da je mogel živeti od obresti svoje gotovine. Odslej ti ne bo treba več hoditi v tovarno, seveda pa s tem ni rečeno, da ti ne bo treba sedaj nič več delati. Kajti delo osreči življenje, in kakor sem že v letih, vendarle ne nameravam rok križem držati.»

Ema ne ve, kaj naj odgovori na očetove besede. Na mah se je njen položaj spremenil, četudi nima pričakovati bogve kako sijajne, vendar pa kolikor toliko brezskrbne bodočnosti za vsakdanji kruh. Na drugi strani pa jo tudi navdaja strah pri misli, da bo morala sedaj vsekakor zapustiti London ter se preseliti v majhno podeželsko mestec. Misel, da naj morda nič več ne vidi Herberta, se ji zdi nemogoča.

Oče privleče sedaj nekaj uradnih dokumentov iz zepa svojega suknjiča na dan.

(Dalje prihodnjč.)

Zabavni kotiček.

Pošten najditelj.

«Ali si srečke, ki si jih našel, izročil policiji?»
«Seveda, takoj, ko so bile izžrebane.»

Skromnost.

Prosilec: «Ali nimate nikakega mesta za mene v vašem podjetju?»

Ravnatelj: «Žal, da nimamo za vas dela.»

Prosilec: «Saj nisem vprašal za delo, temveč samo za službo...»

Diplomat.

«Dragi prijatelj, verjemite mi: ako reče moja hčerka „da“, ste lahko ponosni, če pa reče „ne“, boste srečni.»

Sramuje se.

Potepinka orožniku: «Tamle prihaja neki moj znanec. Kaj si bo mislil, ko me bo videl z vkle-njenimi rokami. Ali bi bili tako prijazni in me vodili za trenutek pod pazduho?»

Cigan in puška.

Tat je ukradel lovcu puško in se je moral zagovarjati pred sodiščem, kjer je nastopil kot pri-ča neki cigan.

Sodnik (ciganu): «Ali ste res kdaj videli to puško pri lovcu?»

Cigan: «Da, to puško sem že poznal, ko je še bila čisto majhna pištolica.»

Najboljša knjiga.

Oče: «Preden se poročiš, moraš najprej pogledati, kakšne knjige ima tvoja bodoča žena. Iz knjig, ki jih človek čita, lahko spoznaš njegovo vrednost.»

Sin: «To sem že napravil, oče. Včeraj sem tako od strani pogledal njeno hranilno knjižico in sem se prepričal, da je mnogo vredna.»

Zagovoril se je.

Orožnik: «Kaj imate v kovčegu?»

Potepin: «Če sem odkritosrčen, moram reči, da še sam ne vem.»

Prezgodaj.

Miha: «Kakor sem čul, je v četrtek pri tebi gorelo.»

Maks: «Tiho, tiho, šele prihodnji četrtek.»

Težki pogoji.

Zdravnik: «Pri svojem kašlju bi morali Vi opustiti vino, pivo in žganje. Prav tako ne bi smeli kaditi.»

Bolnik: «Da, gospod doktor, ali naj potem samo še kašljam?»

Posledica laži.

Marička: «Zakaj pa si razdrla zaroko, Marjana?»

Marjana: «Ker me je moj zaročenec nalagal. Ko je pred kratkim odpotoval, mi je dejal, da ga ne bo pet dni nazaj. No, in kaj se je zgodilo? Še istega večera se je vrnil in me je, seveda, zalotil z drugim.»

Lastnik in izdajatelj Rudolf Juvan v Ljubljani.

Urednik Ivan Tavčar v Ljubljani.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani

(odgovoren Miroslav Ambrožič.)

Zavarujte se proti gripi

in „španski“ z „DOKO“ čevlji. So najtrpežnejši in ne propuščajo mokrote. Popravila čevljev izvrši najhitreje in trpežno.

Trgovina „DOKO“
Presernova ulica št. 9, dvorišče.